

ВИСТУП ПІД ЧАС ДИСКУСІЇ (ПІДГОТОВЛЕНИЙ І НЕПІДГОТОВЛЕНИЙ) НА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНУ АБО МОРАЛЬНО-ЕТИЧНУ ТЕМИ.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

Організаційно-мотиваційний етап

Повсякденне життя від кожної людини вимагає вміння чітко висловлювати й обстоювати власну думку, обґрунтовувати свою позицію.

Ознайомлення із темою, метою і завданнями уроку

— Із глибини віків до нас дійшов афоризм «У суперечці народжується істина».

- ▶ Як ви розумієте цей вислів? Сформулювати за ним тему й мету уроку.

Актуалізація опорних знань і мотиваційних резервів

Словникова робота

- ▶ Пригадайте, що означають слова дискусія, диспут, полеміка, дебати. Що між ними є спільного і відмінного? За потреби скористайтеся словником.

Дискусія — (від лат. — дослідження) коректне за формою публічне обговорення будь-якого суперечливого наукового питання; для неї характерні чіткість формулювання теми, бажаність дійти єдиної думки, знайти загальне рішення, встановити істину, що дозволяє віднести дискусію до вищого розряду полемічного діалогу.

Дебати — (від фр.— сперечатися) обмін думками на зборах чи засіданні, як правило, у процесі обговорення доповіді.

Диспут — (від лат. — сперечатися, розмірковувати) публічне обговорення спірного наукового чи суспільно важливого питання; для нього характерна, як і для дискусії, бажаність дійти єдиної думки, встановити істину.

Полеміка — (від грец.— ворожий, войовничий) зіткнення різних або протилежних поглядів у процесі обговорення питань, гострий спір. Мета полеміки — не досягнення згоди, а перемога над протилежною стороною, ствердження власної позиції з використанням будь-яких засобів.

Проблема — складне теоретичне або практичне питання, що потребує вивчення, дослідження, розв'язання.

Істина — достовірне знання, що правильно відтворює реальну дійсність у свідомості людей.

Бесіда

Пригадайте дискусії, які виникали у вас на уроках літера-тури, історії. Щодо яких проблем виникала незгода?

Чи вдалося вам у процесі обговорення порозумітися, набли-зитися до істини?

Чи вважаєте ви дискусії корисними? Чому?

Процесуально-діяльнісний етап

Робота над текстом у парах

► Прочитайте текст. Визначте його тему й основну думку, стиль мовлення. Зробити короткий конспект прочитаного. Який еле-мент дискусії є, на вашу думку, найскладнішим і чому?

Усні виступи звичні в нашому житті. Кожному потрібно вміти виступити і на зборах, і з лекцією чи доповіддю, взяти участь у диспуті тощо.

Виступ під час дискусії — це роздум проблемного характеру. Автор такого роздуму намагається знайти розв'язання певної проблеми чи складного питання. Оскільки багато проблем, які постають у нашому житті, не передбачають однозначного вирі-шення, то роздуми часто мають дискусійний характер.

Щоб виступ під час дискусії був цікавим, виступаючий пови-нен сам бути зацікавленим у предметі свого виступу. Коли кажуть: людина спроможна добре виступити перед аудиторією, вміє само-стійно роздумувати, сперечатися, відстоювати свої думки, судження та ін., це означає: вона не просто володіє необхідними знаннями, а й уміє їх використовувати практично.

Отже, виступ дискусійного характеру здебільшого будується таким чином: у виступі мають бути вступна частина (вказівка на те, що говоритиме виступаючий і чому), основна частина (виклад власних поглядів на певну проблему чи питання, докази), висновки (пропозиції). У такому виступі часто використовується ілюстративний матеріал для доведення основної думки (тези) висловлювання. Ним може бути так званий місцевий матеріал (приклади з життя свого класу, школи тощо). Такий матеріал, безумовно, оживляє виступи, привертає увагу слухачів, викликає до нього інтерес. Крім того, під час такого виступу слід чітко уявляти, з якою метою виступаючий буде говорити, якої реакції слухачів він домагається.

Виступ дискусійного характеру намагайтеся будувати з добро-зичливістю. Навіть виступ проти якоїсь ідеї, думки потрібно буду-вати як підтримку позитивного, що є в запереченнях того, хто з вами сперечається (З підручника).

Види виступів під час дискусії.

Монолог-спростування: вступ — містить тезу, що стверджу-валась у виступі опонента, а також перелік основних момен-тів її доведення; основна частина — проголошується, що зазначена теза хибна, безпідставна, і наводяться докази, які підтверджують цю думку; висновок — отже, висунута опо-нентом теза не є правильною

Монолог-ствердження: називаються обидві (звичайно проти-лежні) тези дискусії; одна з них проголошується істинною, і істинність її доводиться; формулюються висновки, які міс-тять повторну пропозицію тези, що стверджується

Спостереження над мовним матеріалом

► Прочитайте мікродіалоги, що є фрагментами дискусій. Знай-діть помилки і виправте їх.

Діалог 1

— Щодо ставлення до життя Петро — антипод Наталки. Вона — рішуча, ініціативна, вольова.

— Я з вами не згоден. Він добрий і порядний.

Діалог 2

— Піднявши руку на батька, Карпо переступив закони народ-ної моралі.

— Звичайно, бити батька не годиться, але Карпо вчинив пра-вильно!

Діалог 3

— У романі «Вершники» Юрій Яновський засудив громадян-ську війну, показавши її як трагедію братовбивства.

— Юрій Яновський прославив громадянську війну.

— Ніколи з вами не погоджуся.

— І не погоджуйтесь. Досить того, що я так думаю.

Робота в парах

► Наведені теми дискусій класифікуйте на суспільно-політичні і морально-етичні. З'ясуйте їх спільні і відмінні риси.

Чи потрібно відмовлятися від поганих звичок? Кого можна назвати патріотом? Що означає бути щасливим? Чи треба вчи-тися сприймати

неминуче? Милосердні люди ще потрібні? Які причини злочинності серед молоді? Людина починається з добра? Реформи в Україні: за і проти. Сім'я чи кар'єра? Яким я уявляю майбутнє України? Як забезпечити добробут і щастя в родині? Що значить бути громадянином своєї держави?

Ситуативне завдання

► Уявіть ситуацію: якимось в одному класі виникла дискусія за темою «Чи потрібно відмовлятися від поганих звичок?» Думки учнів розділилися: одні говорили, що потрібно, адже вони негативно впливають на здоров'я. Інші стверджували, що життя занадто коротке і треба встигнути спробувати все. Якої думки дотримуетесь ви? Підготуйтеся для виступу дискусійного характеру, скориставшись матеріалами радіо, газет і телебачення, за планом: чужа думка, що привернула увагу; погодження чи незгода виступаючого з цією думкою; ствердження своєї думки (тези); докази (аргументи); висновок.

Робота з пам'яткою

► Назвіть відомі вам телепередачі дискусійного характеру та їхніх ведучих. Якою мірою ведучі дотримуються викладених у пам'ятці правил? Які недоліки ви бачите в роботі кожного з названих вами керівників дискусії?

Пам'ятка ведучому дискусію

1. Необхідно починати з теми, сформулювати мету розмови.
2. Не заважати тим, хто хоче виступати.
3. Стимулювати активність учасників.
4. Узагальнювати різні точки зору.
5. Не виправляти самому невдалі висловлювання.
6. Не нав'язувати своєї точки зору.
7. Логічно закінчити дискусію, підбити підсумок.

Технологія «Акваріум»

► Підготуйтеся до дискусії за темою «Що значить бути громадянином своєї держави?» Виберіть керівника дискусії. Обміркуйте запропоновані питання (за потреби додавши питання, сформульовані самостійно).

Що значить бути громадянином своєї держави?

Питання для обговорення

1. Чи лише наявністю паспорта підтверджується істинне, справ-жнє громадянство?
2. Які риси притаманні істинному громадянинуві? Назвіть відомих вам людей — істинних громадян.
3. Чого більше в істинного громадянина — прав чи обов'язків? Які обов'язки накладає громадянство?
4. Чи різняться громадянські обов'язки політика, робітника, вчителя, школяра, домогосподарки? Поясніть.
5. Наскільки спроможний чесно виконати свої громадянські обов'язки старшокласник? У чому вони полягають?

Домашнє завдання (на вибір)

► Обрати тему виступу, скласти перелік питань, які корисно було б, на вашу думку, обговорити, дискутуючи на одну з тем: «Пізнайте себе»; «Наша доля — у наших руках»; «Що значить бути сучасним?»; «Платною чи безкоштовною повинна бути вища освіта (медицина)? »; « Чи можна уникнути конфлікту між дітьми й батьками?»; «Чи залежить вибір сучасним випускником життєвого шляху лише від нього самого?».

► Підготувати лінгвістичне повідомлення «Дискусія — це обмін знаннями...».

► Складіть пам'ятку щодо вимог, яких слід додержуватися під час дискусії.